

Počátek stěhování národů

Aleš Mučka

Nová dynastie

- Když roku 364 náhle zemřel císař Jovianus, byl z několika kandidátů vybrán vojevůdce Valentinianus, kterého legie 26. února 364 zvolaly augustem
- Nový panovník si ihned začal hledat spoluvládce a v březnu téhož roku si vybral svého bratra Valense
- Valentinianus převzal správu západních provincií a Valens vládl na východě

Jedna nebo dvě?

- Valentinianus I. a Valens byli prvními panovníky valentiniánské dynastie
- Když roku 378 Valens padl bez mužských potomků, císař Gratianus jmenoval svým spoluvládce na východě vojevůdce Theodosia, jehož synové pak vládli v obou polovinách říše (theodosiovská dynastie)
- Někteří historikové tyto dva rody spojují do tzv. valentiniánsko – theodosiovské dynastie

Stabilizace západní hranice

- V letech 365 – 374 musel Valentinianus I. i se svým synem Gratianem bojovat s barbary na Rýně a potlačit Firmovo povstání
- V letech 367 – 368 musel také vojensky stabilizovat provincie v Británii
- V obou těchto taženích se vyznamenal velitel a budoucí císař Flavius Theodosius
- V roce 375 císař vedl tažení na Dunaji proti Kvádům, během kterého ho ranila mrtvice

Firmovo povstání

- Provincie v severní Africe musely čelit nájezdům kmene Austorianů
- Místní římský správce Romanus proti nim odmítl zakročít, a proto si asi v roce 372 romanizované kmeny v Mauretánii zvolili novým vůdcem Firma, který odpadl od Říma
- O rok později připnul Flavius Theodosius, který po dvou letech partyzánské války dohnal Firma k sebevraždě

Císař Valens

- Již v roce 365 se vydal stabilizovat situaci na východních hranicích
- V září téhož roku se poslední člen Konstantinovské dynastie Procopius nechal prohlásit císařem
- Valens sice uvažoval o sebevraždě, ale roku 366 porazil jednotky svého protivníka v bitvě u Thyateiry a u Nacoleie ho nechal popravit

Boje o Arménii

- Po bezvýznamných bojích s Góty na Dunaji v letech 367 – 369 obrátil Valens svou pozornost k Arménii, kterou ovládli Peršané
- Po dvou taženích v roce 370 byl na arménský trůn dosazen Římany král Papa, který se začal chovat jako tyran, a proto byl v roce 374 zajat a popraven
- V roce 375 musel císař u východních hranic potlačit ještě dvě lokální vzpoury

A přišli Gótové!

- V sedmdesátých letech 4. století vpadli do východní Evropy Hunové, podrobili si Alany a zničili říši gótských Greutungů
- Pod jejich tlakem jiná skupina Gótů, kterou dnes nazýváme Tervingové, požádala císaře Valense o povolení překročit Dunaj a usadit se v římské provincii Moesii
- Imperátor potřeboval nové rekruty pro svá vojska, a proto přijal požadavky barbarů

Vzpouora uprchlíků

- Provincionální úředníci měli Gótům zajistit přísun potravin, ale místo toho je rozkradli a prodali na černém trhu
- Vyhladovělí běženci proto povstali proti římskému správci Lupicinovi a porazili jeho jednotky v bitvě u Marcianopole
- Císař Valens proti nim vyslal trestnou výpravu, která s nim svedla nerozhodnou bitvu u Ad Salices

Zničit jediným úderem!

- Císař Valens shromáždil většinu svých mobilních jednotek (*comitatenses*) a vyrazil s nimi proti Gótům u Adrianopole
- Tervingové ale přijali do svých řad bojovníky Greutungů a hunské a alanské jezdce
- Nový západní císař Gratianus se se svými vojáky zdržel bojem s Alamany v Raetii
- Valens žárlil na úspěchy svého synovce, a proto se rozhodl napadnout Góty sám

Bitva u Adrianopole (9. srpna 378)

- **Východořímská říše**
- Valens+
- Síly: 15 000 – 40 000 mužů
- Ztráty: asi 20 000 padlých
- **Gótové a spojenci**
- Fritigern, Alatheus, Safrax
- Síly: 20 000 – 50 000 mužů
- Ztráty: neznámé

Goths

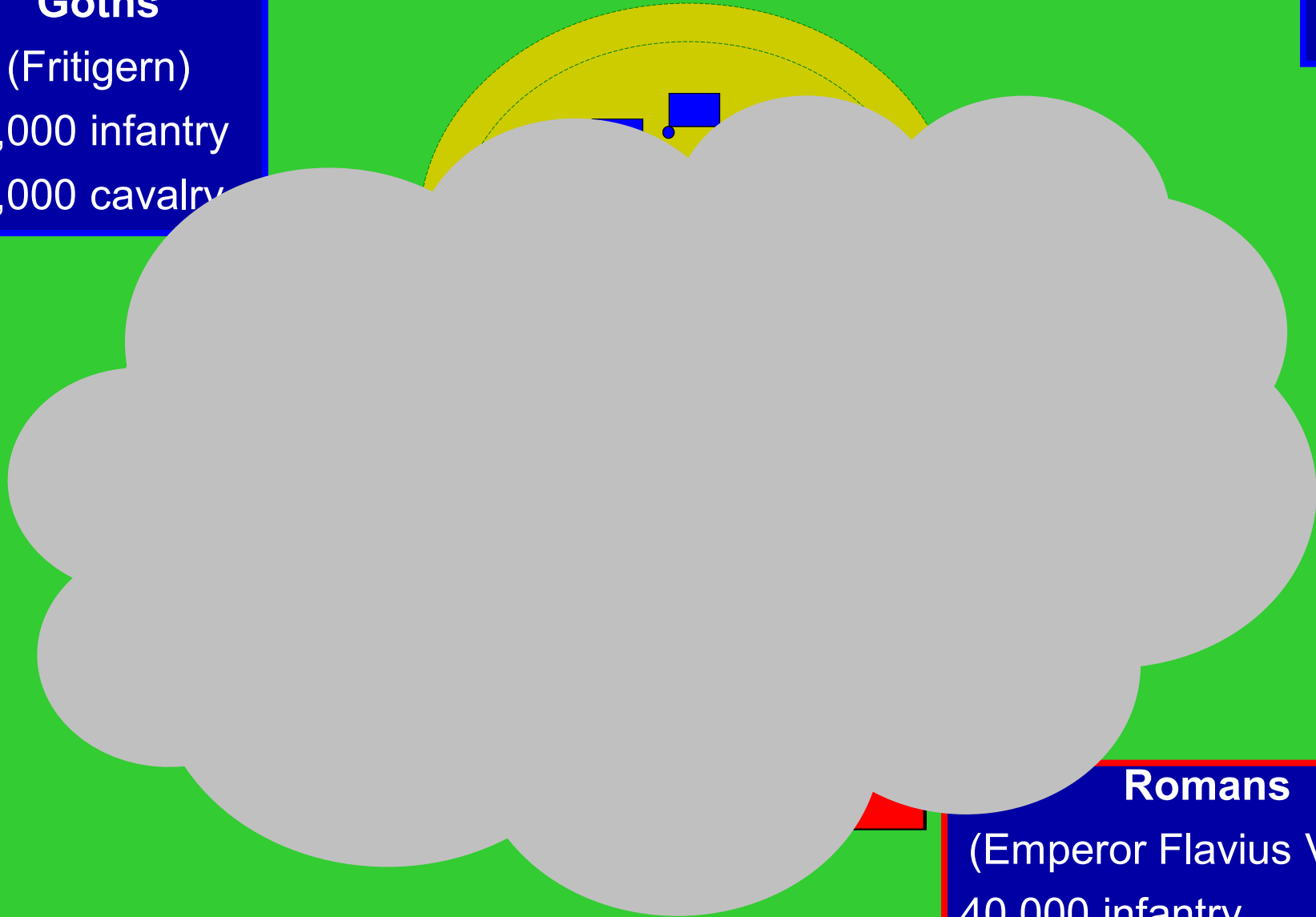
(Fritigern)

10,000 infantry

50,000 cavalry

Goths

(Fritigern)

Romans

(Emperor Flavius Valens)

40,000 infantry

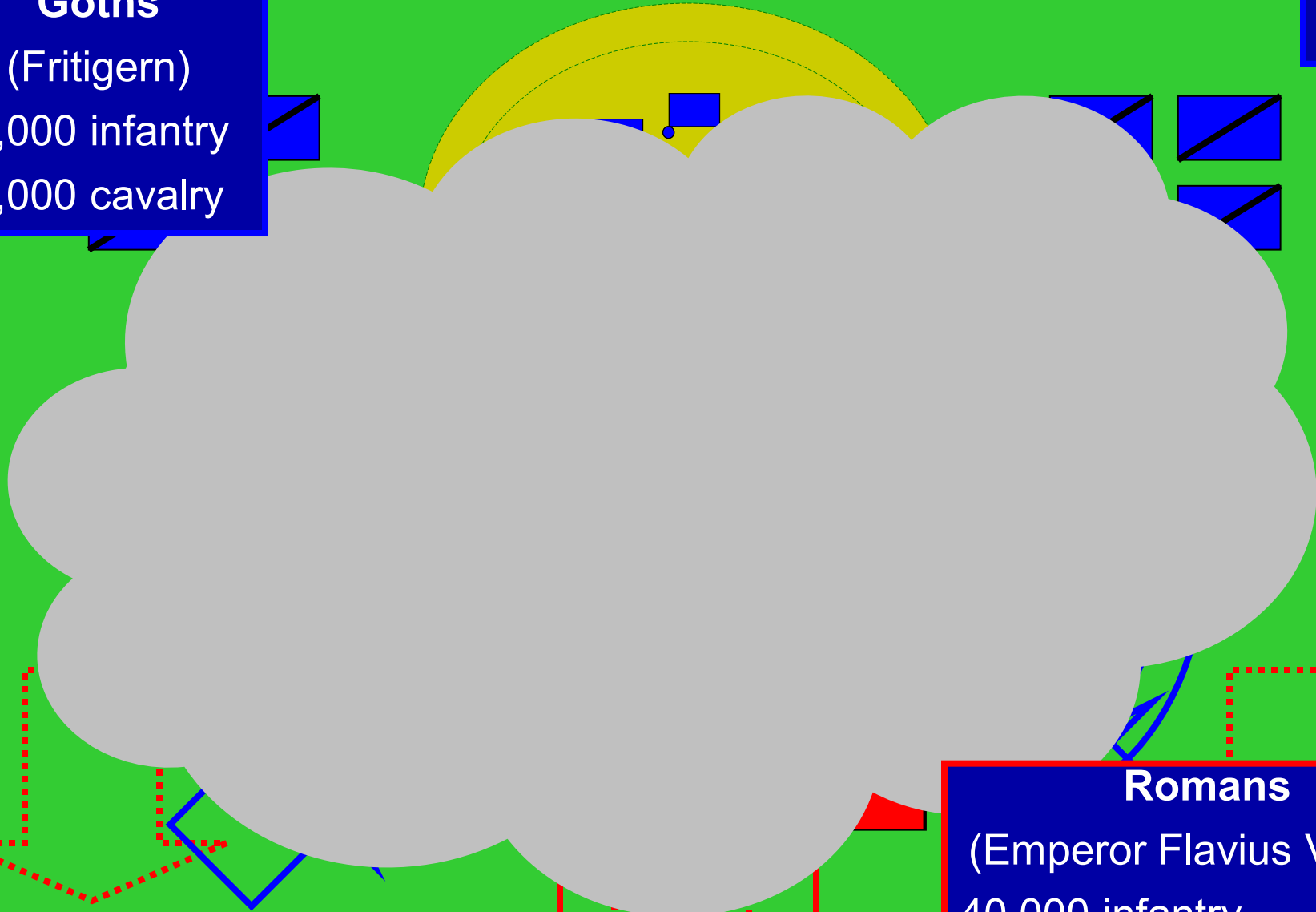
20,000 cavalry

Romans

(Valens)

Goths
(Fritigern)
10,000 infantry
50,000 cavalry

Goths
(Fritigern)

Romans
(Emperor Flavius Valens)
40,000 infantry
20,000 cavalry

Romans
(Valens)

Valens je mrtvý, ať žije Theodosius I.

- Po svém vítězství u Adrianopole a smrti císaře Valenta se Gótové pokusili neúspěšně dobýt Konstaninopol
- Západní císař Gratianus jmenoval svým spoluvládce v lednu 379 svého nejschopnějšího velitele Theodosia
- Nový imperátor se v roce 380 postavil u Thessalonica do cesty Gótům, kteří táhli do dnešního Řecka, ale byl poražen

Když někoho nemohl porazit..

- Do roku 381 byli Gótové vytlačeni zpět na území Thrákie a Římané s nimi 3. října 382 uzavřeli spojeneckou smlouvu (tzv. *foedus*) - výměnou za půdu museli Gótové posílat rekruty do Římské armády
- V roce 383 se Theodosius I. připravoval na další válku s Peršany, když se dozvěděl o smrti Gratiana a uzurpaci Magna Maxima, kterého uznal, aby s ním nemusel válčit

Pád císaře Gratiana

- V listopadu 375 se po smrti svého otce stal se svým bratrem Valentinianem II. spoluvládce v západních provinciích
- V roce 378 rozdrtili jeho velitelé jeden kmen Alamanů v bitvě u Argentovaria
- V roce 383 provolaly legie v Británii císařem vojevůdce Magna Maxima, kterého se rozhodl Gratianus sesadit, ale jeho armáda sběhla k nepříteli u Lutetie a císař byl zabit

Magnus Maximus

- V roce 380 se stal velitelem polního vojska v Británii, které ho o tři roky později prohlásilo za císaře na západě
- V roce 383 se k němu přidali vojáci císaře Gratiana a odstranili svého imperátora
- Magnus Maximus si ponechal všechny provincie na sever od Alp a zbytek západu přenechal dvanáctiletému císaři Valentinianovi II.

Celý západ nebo nic!

- Na podzim 387 provedl Magnus Maximus úspěšnou invazi na Apeninský poloostrov
- Valentinian II. uprchl na východ a vrátil se s Theodosiem I. a jeho armádou
- Po porážkách na řece Sávě a u Poetovia byl Magnus Maximus zajat a popraven
- Imperátorem na západě se stal Valentinianus II., který roku 392 za záhadných okolností zemřel

Poslední sjednocení Římské říše

- V srpnu 392 si uzurpoval moc v západních provinciích učitel Eugenius, který začal vyjednávat s Theodosiem I.
- Východní imperátor ale příští rok prohlásil svého syna Honoria císařem západu
- V září roku 394 se armády obou panovníků střetly u řeky Frigidus a Theodosius I. jako poslední panovník sjednotil Římskou říši

Bitva u řeky Frigidus (5. – 6. září 394)

- **Východořímská říše**
- Theodosius I.
- Síly: 20 000 – 30 000 římských vojáků a asi 20 000 Gótů
- Ztráty: neznámé, asi 10 000 Gótů
- **Západořímská říše**
- Eugenius+, Arbogast+
- Síly: 35 000 – 50 000 římských vojáků
- Ztráty: neznámé

Dva bratři – dvě říše

- V lednu roku 395 zemřel Theodosius I. a říše byla opět rozdělena mezi jeho dva nedospělé syny – Arcadius dostal východní provincie a Honorius se stal císařem západu
- Za oba slabé císaře vládli jejich úředníci a velitelé – na západě Stilicho (do roku 408) a Constantius (spoluvládce v roce 421) a ve východní polovině Rufinus (do roku 395), Eutropius (asi do 399) a Anthemius

Vizigóti byli stále nespokojeni

- Krátce po svém převzetí moci na východě musel Arcadius čelit další vzpouře nespokojených vizigótských foederatů
- Pod vedením Alaricha I. se v roce 395 Vizigóti přesunuli do Thrákie a oblehli neúspěšně Konstantinopol a poté vyplenili Makedonii a Thesálii
- Stilicho proti nim vytáhl, ale císař ho donutil vrátit východní legie a stáhnout se

Na Alaricha nebyl čas!

- Vojáci, kteří se vrátili ze západu, zabili v Konstantinopoli Rufina a uvolnili cestu k moci eunuchu Eutropiovi
- Vizigóti zatím vyplnili dnešní Řecko, ale v roce 397 je Stilicho obklíčil na Peloponésu
- Eutropius ale s Alarichem I. uzavřel roku 398 dohodu, aby mohl doplnit polní vojska a vyrazit s nimi proti Hunům, kteří plenili východní provincie v Asii

Eutropiův konec

- V roce 399 vypuklo v Malé Asii povstání gótských foederátů vedených Tribigildem
- Eutropius vyslal vojevůdce Gainu s legiemi, který se ale spojil s rebely a požadoval na císaři sesazení eunucha, čímž by převzala moc císařovna Eudoxie
- Arcadius požadavky přijal, i když jeho manželka zemřela roku 404 a samotný císař roku 408

Krise na západě

- Císař Honorius převzal v roce 395 bez potíží vládu v západních provinciích a až do roku 402 nemusel čelit žádné vážné krizi, kromě povstání v severní Africe (397 – 398)
- Roku 401 vytáhl císařův poručník vojevůdce Stilicho do Raetie a Norika proti barbarům
- Alarich I. se rozhodl využít situace a vtrhl se svými Vizigóty na Apeninský poloostrov

Barbaři zaútočili

- Stilicho se urychleně vrátil a porazil vizigótské útočníky v bitvách u Pollentie a u Verony, čímž je donutil k ústupu
- Poté uzavřel spojenečství s Alarichem I. a chystal se táhnout proti Konstantinopoli
- V roce 405 ale gótský král Radagaisus překročil se svou armádou Dunaj
- Stilicho musel stáhnout legie z Británie a Rýna, aby ho mohl porazit u Faesulae

Nespokojení vojáci

- Odvelení značné části posádek z Británie vyprovokovalo na konci roku 406 zbylé jednotky ke vzpouře
- Nejdříve si zvolili dva uzurpátory (Marka a Gratiana), které brzy zavraždili, a nakonec zvolili nového císaře Konstantina III.
- V roce 407 připlul do severní Galie, kde se k němu přidaly zbytky jednotek na Rýně

Rýn zamrzl!

- Na konci roku 405 nebo 406 zamrzla řeka Rýn, což umožnilo kmenům Alanů, Svěbů a Vandalů vstoupit na území Římské říše
- Slabě bráněné pevnosti útočníci rychle dobyli a porazili i franské foederáty
- Přeživší vojáci již ztratili důvěru v císaře Honorio, který se přesunul do opevněné Ravenny na severu Apeninského poloostrova a připojili se ke Konstantinovi III.

Stilichonův konec

- Na konci roku 407 obsadil Konstantin III. i jižní Galii a usídlil se v Arelate
- Stilicho se pokusil uzavřít spojenectví s Alarichem I. a začal v Ticinu shromažďovat jednotky pro boj s uzurpátorem
- Jeho nepřátelé u dvora proti němu ale vzbouřili jeho vlastní vojáky
- V létě roku 408 byl Stilicho zatčen a popraven v Ravenně

Odveta barbarů

- Po zavraždění Stilichona rozpoutal eunuch Olympios útoky legionářů proti barbarským pomocným jednotkám
- Běsnění přežilo 30 000 vojáků, kteří požádali o pomoc Alaricha I.
- Vizigóti proto v letech 408 – 410 oblehli Řím a 24. srpna 410 jim otroci ve městě otevřeli Salarijskou bránu
- Vyplenění Říma psychicky otřásl impériem

Válka s Konstantinem III.

- V roce 408 vyslal uzurpátor Konstantin svého syna Constanta a velitele Gerontia dobýt Pyrenejský poloostrov
- Po podrobení Hispánie uznal Honorius Konstantina III. za svého spoluvládce
- Krátce potom se vzbouřil vojevůdce Gerontius a dosadil nového císaře Maxima
- V roce 411 zabil Constanta a oblehl Konstantina III. v Arelate

Rozpad Západořímské říše

- Do podzimu roku 409 plenili Alani, Svébové a Vandalové Galii, a potom překročili nedbale chráněné průsmyky v Pyrenejích a vtrhli do Hispánie
- Roku 410 rovněž definitivně odpadli od impéria obyvatelé Británie
- Na přelomu let 411/412 vtáhli do Galie Vizigóti pod velením Athaulfa

Velitel Constantius

- V roce 411 přitáhl k Arelate a přeběhla k němu většina jednotek vojevůdce Gerontia, který uprchl do Hispánie, kde byl zabit
- Potom přijal kapitulaci Konstantina III., který byl potom zabit na cestě do Ravenny
- Na jaře roku 413 se na Apeninském poloostrově vylodil správce afrických provincií Heraclianus, který se předtím vzbouřil proti císaři, ale byl poražen a zabit

Vizigóti konsolidovali říši

- V roce 413 Athaulf a jeho vojáci obsadili Narbo, Tolosu a Burdigalu
- Constantius proti nim zahájil úspěšnou námořní blokádu, která roku 415 vedla ke vzpouře a nahrazení Athaulfa Walliou
- S novým náčelníkem sjednali Římané mír a poslali Vizigóty bojovat s barbary na Pyrenejském poloostrově (416 – 418)
- Když zvítězili, usadili je roku 419 v jižní Galii

Císař Joannes

- V roce 421 jmenoval císař Honorius svým spoluvládce vojevůdce Constantia III., který ještě tentýž rok zemřel
- Honorius zemřel o dva roky později a vládu nad celým impériem převzal východořímský císař Theodosius II., který ale nebyl schopný prosadit svou autoritu na západě
- Proto byl za nového imperátora prohlášen vysoký úředník Joannes

Nástup Valentiana III.

- Dvůr v Konstantinopoli se rozhodl učinit císařem na západě šestiletého Valentiana
- V roce 424 vyrazili vojevůdci Ardabur (po moři) a Aspar (po souši) proti uzurpátorovi
- Joannes vyslal svého vojevůdce Aetia pro pomoc k Hunům, který ale přišel tři dny po smrti svého imperátora
- I když Ardabur padl do zajetí, Aspar svrhl a zabil roku 425 samozvaného císaře

Impérium se dále rozpadá

- I když Aetius svedl s Asparem nerozhodnou bitvu, vstoupil brzy do služeb nového západního císaře Valentiniana III.
- Již roku 425 se Vizigóti opět vzbouřili a oblehli město Arelate
- O rok později dobyli Vandalové Sevillu a Cartagenu, kde se naučili stavět lodě a zpustošili Baleárské ostrovy a pobřeží Mauretánie

Dva museli z kola ven!

- Zhruba okolo roku 427 začali tři západořímscí vojevůdci zápasit mezi sebou o post vrchního velitele vojska na západě
- Aetius jako správce Galie porazil Vizigóty u Arelate a potom úspěšně válčil s Franky
- Felix v tutéž dobu vytlačil Huny z Panonie
- Bonifatius, velitel v severní Africe, zatím musel čelit podezření z neloajálnosti

Aetius vyhrál!

- Zhruba v roce 429 Felix vedl proti Bonifatiovi neúspěšnou invazi do severní Afriky, po které se odebral na Apeninský poloostrov, kde byl popraven
- V tomtéž roce vpadli Vandalové do severní Afriky, porazily římské jednotky a úspěšně oblehli město Hippo Regius
- V roce 432 porazil Aetius na Apeninském poloostrově Bonifatia

Theodosius II.

- V roce 408 zemřel císař Arcadius a novým augustem se stal jeho sedmiletý syn Theodosius, za kterého vládl Anthemius
- Staronový správce východních provincií nechal v roce 413 vystavět nové mohutné hradby kolem Konstantinopole
- Na východní hranici během jeho vlády došlo pouze ke dvěma bezvýznamným střetům s Peršany v letech 421 – 422 a 440

Hunové jsou tady!

- V roce 421 podnikly východořímské jednotky invazi do Panonie, kde zajali značný počet Hunů a usadili je v Thrákii
- Hunský vládce Rua v následujícím roce podnikl úspěšnou invazi na Balkánský poloostrov a vynutil si placení tributu
- Hunové potom stupňovali své požadavky vůči východní říši a pomalu rozvrátili hranici Západořímské říše na Dunaji

Attila a Bleda

- Okolo roku 434 se stali novými vládci Hunů a podrobených kmenů bratři Attila a Bleda
- Na přelomu let 440 a 441 využili Hunové přesunu většiny východořímských jednotek na Sicílii a překročili Dunaj
- Během svého tažení dobyli i důležitý opěrný bod Viminacium a křižovatku Naissus
- Naprosto šokovaní Římané uzavřeli s Huny další ponižující mírovou smlouvu

Zemětřesení a Hunové

- V roce 444 nebo 445 nechal Attila zavraždit svého bratra
- V roce 447 poškodilo silné zemětřesení hradby Konstantinopole, a proto se říše pokusila vyjednat odložení platby tributu
- Attila ale zahájil se svou armádou válečné tažení, během kterého zničil dvě východořímské armády a došel až k břehům Černého moře

Západ byl taky bohatý

- Po svém vítězství musel Theodosius II. uhradit všechny nedoplatky a ještě akceptovat zvýšení ročního tributu
- Na přelomu let 448 a 449 se Římané pokusili o atentát na Attilu, ale neuspěli
- Na začátku roku 450 požádala sestra císaře Valentiniana III. Honoria dopisem Attilu o ochranu, což hunskému panovníkovi posloužilo jako záminka k tažení na západ

Poslední stabilizace západu

- Do roku 435 vedl východořímský vojevůdce Aspar s Vandaly v severní Africe opotřebovávající válku
- Podle mírové smlouvy uzavřené s králem Geiserichem dostali barbaři provincii Mauretánii a část Numidie
- Aetius se až do roku 439 snažil se střídavými úspěchy stabilizovat situaci na Rýně a v Galii

Afrika byla ztracena!

- Na konci roku 439 porušili Vandalové mírovou smlouvu a obsadili Kartágo, čímž zastavili dovoz obilí do Říma
- Aetius a východořímský velitel Aerobindus shromáždili roku 440 na Sicílii invazní armádu a 1100 plavidel
- Tažení ale zastavil útok Hunů v roce 441
- Příští rok byla s Vandaly uzavřena nová mírová smlouva a vyměněno území

Říši už nelze obnovit

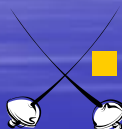
- Západořímská armáda využívala především služeb foederatů, kteří ale nebyli spolehliví
- Aetius se vždy spoléhal na pomoc Hunů
- V letech 442 a 443 se Římané pokusili bez větších úspěchů dobýt zpátky Hispánii
- Po fiasku posledního tažení v roce 446 se Svébové spojili s Vizigóty a rozdělili si Pyrenejský poloostrov

Attila zaútočil!

- V roce 451 se na břehu Dunaje shromáždila Hunská armád včetně podrobených kmenů
- Aetius shromáždil rovněž značné síly (hlavně foederatů) a porazil Attilu v červnu na Katalausnkých polích
- Hunové se sice stáhli, ale příští rok vpadli na Apeninský poloostrov
- Odtáhli až po jednání s mírovou delegací, ve které byl i papež Lev I.

Bitva na Katalaunských polích (20. června 451)

■ Západořímská říše a foederáti

- Aetius, Theodorich I.+
- Síly: 30 000 – 50 000 mužů
- Ztráty: neznámé

■ Hunové a podrobené kmeny

- Attila, Valamir
- Síly: 50 000 – 60 000 mužů
- Ztráty: neznámé

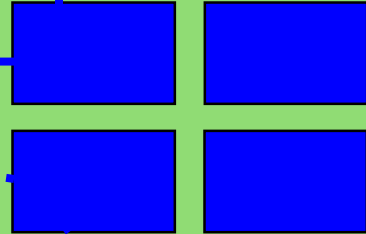
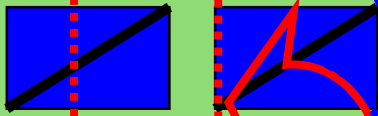
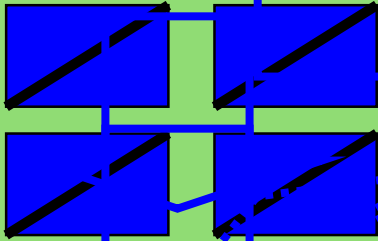
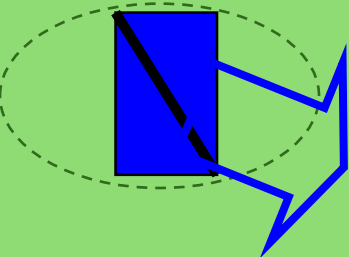
Romans & Visigoths
(Aetius)

Theorodic

Sa Sangibanus

Romans & Visigoths
(Flavius Aetius)
30,000

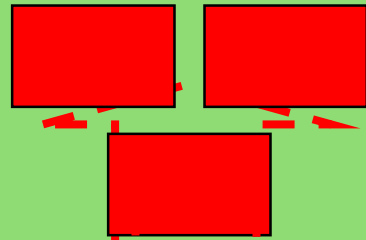
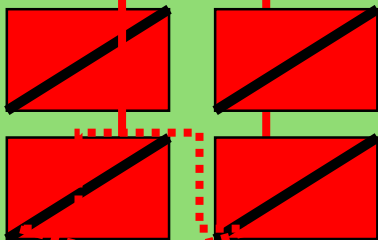
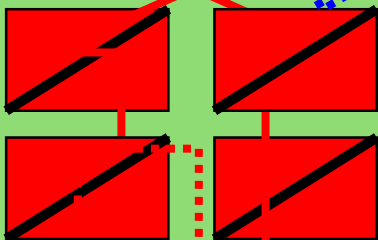
Thorismund

Thorismund

Sangibanus

Aetius

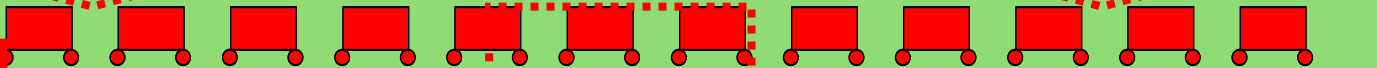

Huns & Ostrogoths
(Attila the Hun)
30,000

Walamir

Attila

Ardaric

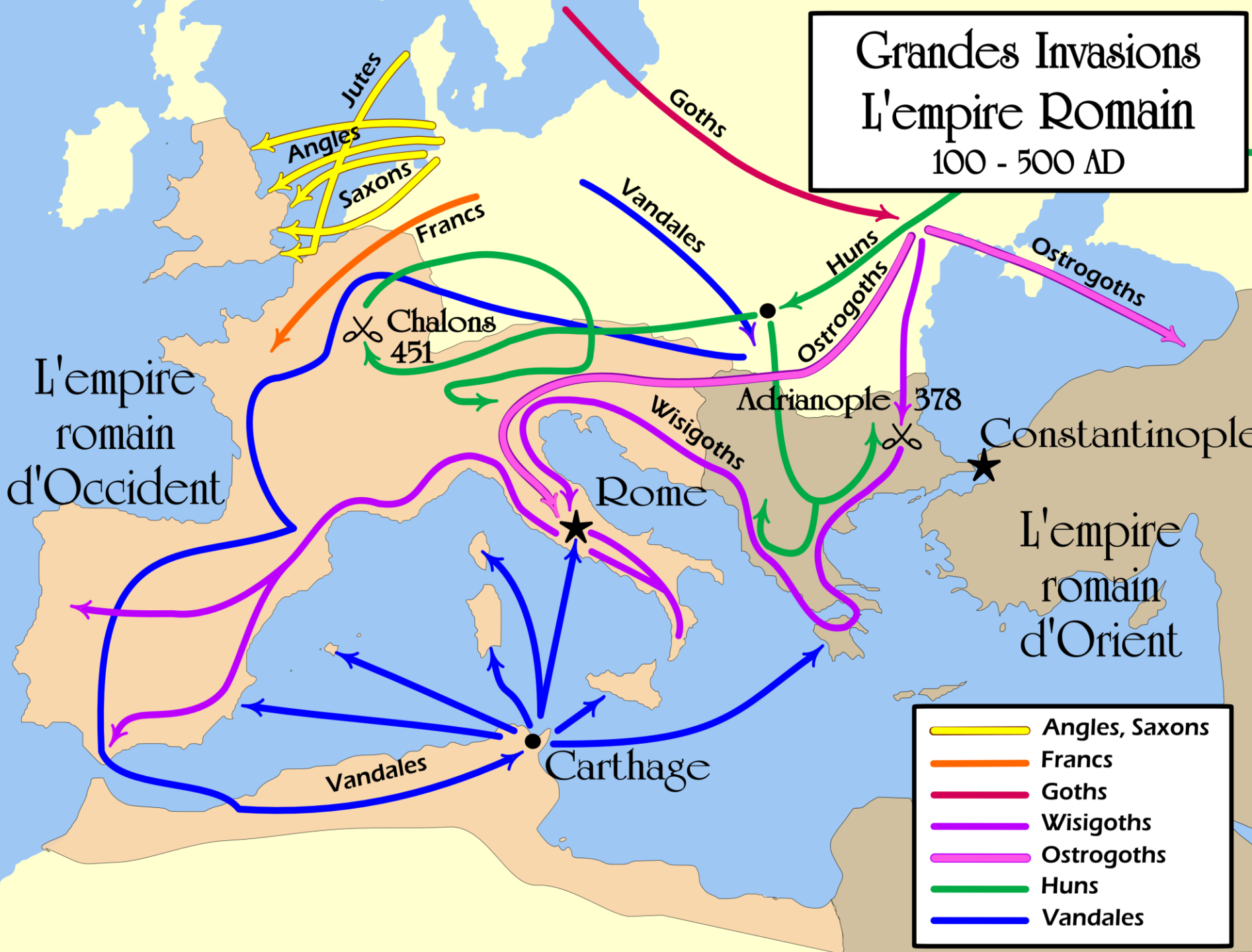

Huns & Ostrogoths
(Attila)

Konec theodosiovské dynastie

- V roce 450 zemřel císař Theodosius II. a v Konstantinopoli se chopil moci císař Marcianus, který zemřel roku 457 bez mužských potomků
- Attila plánoval další tažení na východ, ale roku 453 náhle zemřel a jeho říše se rozpadla roku 454 po bitvě na řece Nedao
- Valentinian III. nechal roku 454 zavraždit Aetia, ale o rok později byl zabit spiklenci

Grandes Invasions L'empire Romain 100 - 500 AD

Děkuji za pozornost

Prostor pro dotazy